

Statsforvalteren i Oslo og Viken

sfovpost@statsforvalteren.no

kopi: OOFs medlemsorganisasjoner og medlemskommuner

Oslo, 27. januar 2022

Høringsuttalelse til:

VERNEPLAN FOR ØSTMARKA NASJONALPARK

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) er paraplyorganisasjon for 14 medlemskommuner og 41 medlemsorganisasjoner i Oslo og Viken, og har som formål å arbeide for friluftsliv og naturvern i regionen. OOF arbeider for at alle kan drive friluftsliv som helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og naturen for øvrig.

- OOF støtter opprettelsen av en nasjonalpark sør for Spinneren, som et viktig bidrag til skogvernet i landet.
- Folkehelse og friluftsliv må komme inn som et tydelig formål med nasjonalparken og bestemmelsene må endres i tråd med formålet. Friluftsliv og idrett, som naturlig kan innpasses i Marka, og skånsom tilrettelegging, skal være tillatt så lenge verneverdiene ikke forringes.
- OOF støtter ikke opprettelse av nye paragraf 11-områder, men ønsker i stedet å opprettholde de to eksisterende paragraf 11-områdene, Spinneren og Hauktjern, med nåværende formål og bestemmelser.
- OOF mener at beslutningsgrunnlaget som ligger til grunn for verneprosessen har viktige mangler.

1.0 INNLEDNING

Østmarka er et viktig natur- og friluftslivsområde for befolkningen i Oslo og omkringliggende kommuner. Det foreslåtte verneområdet har en variert og opplevelsesrik natur, med et betydelig naturmangfold knyttet til større områder med skog av relativt høy verdi. Området har badeplasser, utfartsområder, serveringssteder/turisthytter og et nettverk av stier, skiløyper, turveier og skogsbilveier. Området blir brukt til et mangfold av aktiviteter, både for naturopplevelse, friluftsliv og idrett, og er derfor av stor betydning for både folkehelse, trivsel og naturmangfold.

OOF støttet i 2020 en nasjonalpark i Østmarka, for vern av et større sammenhengende, intakt barskogområdet i lavlandet på Østlandet, og med et mål om at dette også skal bli en bynær og brukspreget nasjonalpark.

Samtidig mener vi at det er viktig å opprettholde markalovens formål som er friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Ferdsel og skånsom tilrettelegging skal være tillatt innenfor nasjonalparken under den klare forutsetningen at verneverdiene ikke skades. Selvsagt skal naturmangfoldlovens krav til naturkvaliteter, inngrep og størrelse oppfylles, men vi mener det må være rom for nyskaping, nytenkning og pragmatiske løsninger.

Østmarka nasjonalpark vil skille seg vesentlig fra andre nasjonalparker i Norge fordi den ligger så nær Oslo og andre tett befolkede områder ved og rundt Marka. Østmarka

nasjonalpark vil derfor være hverdagsområde for mange flere mennesker enn andre nasjonalparker. Dette krever større grad av tilrettelegging for å sikre at nærturområdene, stier og skiløyper blir tilgjengelig for lokalbefolkningen. Tilrettelegging vil kanalisere bruken og hindre unødvendig slitasje.

Verneforslaget fra Statsforvalteren svarer ikke godt nok på våre krav fremmet i vår høringsuttalelse fra 2020, og heller ikke på regjeringens mål om at nasjonalparken «forblir et attraktivt og viktig område for friluftslivet». OOF krevde en utredning om klimaendringenes betydning for friluftslivet i nasjonalparken. Dette er ikke gjennomført. I tillegg mangler verneforslaget en utredning av konsekvensene for folkehelse og aktivitet i området. (Mer om dette i punkt 4 om kunnskapsgrunnlaget.)

Vår høringsuttalelse tar utgangspunkt i Statsforvalterens alternativ 1.

OOF mener at følgende må innfris i verneprosessen og i verneforslagene:

2.0 NASJONALPARKEN – VERN ETTER NATURMANGFOLDLOVEN

2.1 Nasjonalparkens omfang

- OOF støtter nasjonalpark sør for Spinneren med muligheter for skånsom tilrettelegging for friluftsliv.
- OOF går inn for en mindre reduksjon av nasjonalparken nord for Spinneren, fordi dette området har høy bruk og viktige ferdselsårer for friluftslivet. Vi foreslår derfor at nordgrensa for nasjonalparken trekkes langs linja Pettersbråtan – Smørhullet - Sandbakken.
- Vi støtter at Vangen og areal i tilknytning til Bysetermåsan er tatt ut av verneområdet. Vi mener at også veien mellom Vangen og Bysetermåsan bør tas ut av verneområdet.

2.2 Nasjonalparkens formålsparagraf

- Formålsparagrafen i nasjonalparken må endres slik at friluftsliv og folkehelse kommer inn som en del av formålet.
- OOF foreslår følgende tekst til formålsparagrafen for nasjonalparken: «*Verneområdet skal styrke folkehelse og trivsel gjennom naturopplevelse og friluftsliv. Det skal være mulighet for skånsom tilrettelegging, så lenge det ikke forringer verneverdiene*».
- OOF oppfordrer Statsforvalteren til å avklare, eventuelt med Miljødirektoratet/Klima- og miljødepartementet, hvor langt en kan gå i å ivareta og fremme friluftsliv i nasjonalparker oppretta med hjemmel i naturmangfoldloven (se begrunnelse i boks nedenfor).

OOF ønsker en avklaring på hvordan friluftsliv kan fremmes i nasjonalparker

OOF oppfordrer statsforvalteren til å avklare, eventuelt med Miljødirektoratet/Klima- og miljødepartementet, hvor langt en kan gå i å ivareta og fremme friluftsliv i nasjonalparker oppretta med hjemmel i naturmangfoldloven. Dette er høyst relevant i forhold til at vi mener at formålsparagrafen for en nasjonalpark i Østmarka må inneholde formulering om å fremme friluftsliv og folkehelse.

Markaloven har som formål «å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner.»

Naturmangfoldloven har ikke friluftsliv som del av sitt formål, og så vidt vi forstår var det et bevisst valg å reindyrke hensyn til naturen ved revisjon av den tidligere *naturvernloven* der det het: «Naturvern er å disponere naturressursene ut fra hensynet til den nære samhørighet mellom mennesket og naturen, og til at naturens kvalitet skal bevares for fremtiden.» (vår understrekning).

Etter vårt syn legges det imidlertid i den nye naturmangfoldlovens bestemmelse om nasjonalparker (§ 35) en viktig føring gjennom avsnittet: «*Ferdse* til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbyes i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.» Dette tilsier at en er varsom med ferdselsrestriksjoner, og da særlig i et område med så store brukerinteresser som Østmarka.

Naturmangfoldlovens formålsparagraf har betydning for hvilke formål det er hjemmel for å ha, blant annet i nasjonalparker, og formålsparagrafen vil ha betydning for framtidige fortolkninger av forskriften til verneområder.

Ut fra de vidt forskjellige formålsparagrafene i markaloven og naturmangfoldloven, er vi urolige for mulighetene for å ivareta friluftsliv og andre bruksmuligheter både nå og særlig i framtida for områder som vernes etter naturmangfoldloven.

2.3 Nasjonalparkens vernebestemmelser

- Vernebestemmelsene for nasjonalparken skal være slik at friluftsliv, idrett som naturlig kan innpasses i Marka, og skånsom tilrettelegging, skal være tillatt, men med den klare forutsetningen at verneverdiene, dvs. naturmangfoldet og naturopplevelseskvaliteter, ikke forringes.
- Skånsom tilrettelegging og kanalisering vil være nødvendig for å kunne møte økt bruk, økt slitasje og klimautfordringer med mindre snø og mer regn.
- Oppkjøring av løyper, vedlikehold og nødvendige utbedring av eksisterende infrastruktur og andre tilrettelegginger for friluftslivet må kunne utføres som i dag, uten søknadskrav og lignende.
- For større tiltak og arrangement må det søkes om tillatelse og/eller det kan lages avtaler jf. dagens praksis innen orienterings-sporten.
- Vernebestemmelsene for A-sonen, Østmarka naturreservat, bør opprettholdes.

2.4 Forvaltning

- Eventuelle søknadsprosesser for aktivitet, arrangement og mindre tilretteleggingstiltak må være ubyråkratiske og ha kort behandlingstid.
- Dersom søknad om aktivitet og arrangement ikke blir besvart innen rimelig tid, må arrangøren få anledning til å gjennomføre arrangementet. Rimelig tid må defineres og bekjentgjøres. For mindre tilretteleggingstiltak bør det kunne lages avtaler jf. dagens praksis.
- I nasjonalparkens forvaltning må natur-, friluftslivs- og idrettsorganisasjonene inkluderes f.eks. i styret eller at det innføres en formalisert kontaktform.

3.0 PARAGRAF 11-OMRÅDER – VERN ETTER MARKALOVEN

- OOF ønsker å opprettholde dagens §11-områder Spinneren og Hauktjern, med dagens formålsparagraf og bestemmelser.
- OOF går imot forslaget om et nytt paragraf 11-område. Dette området bør etter OOFs synspunkt heller opprettholdes og forvaltes som i dag.
- Dersom OOFs ønske om å unngå utvidelse av §11-området ikke tas til følge, ønsker vi mulighet til å gå i dialog med Statsforvalteren, samt å ettersende konkrete anbefalinger til hvordan området bør avgrenses og forvaltes.

Begrunnelsen for å gå imot et nytt og omfattende paragraf 11-område, er at dette i stor grad er områder som ligger nær tett befolkede områder, og som en følge av dette, har høy og variert bruk.

Videre har store deler av disse områdene i dag en forvaltning gjennom Oslo kommune skoger, som ivaretar naturmangfold, naturopplevelse, idrett, friluftsliv og medvirkning på en god måte.

I tillegg mener vi at de eksisterende paragraf 11-områdene, Spinneren og Hauktjern i dag forvaltes på en god måte, og vi ønsker derfor å opprettholde disse som de er, med formålsparagraf og bestemmelser.

4.0 KUNNSKAPSGRUNNLAGET

4.1 OOF mener at det er viktige mangler i beslutningsgrunnlaget, og beslutningene som nå skal tas for Østmarka ville tjene stort på følgende, blant annet:

- Tydeliggjøring av hvilke konsekvenser klimaendringer, befolkningsvekst og økt bruk får for framtidig tilretteleggingsbehov, med de foreslåtte restriksjoner i verneforskriftene. Vi gjør oppmerksom på at Statsforvalterens kartlegging av bruken av Østmarka har store mangler. Ski- og vinteraktiviteter er for eksempel helt utelatt.
- «Kartlegging og verdsetting av friluftsområder» burde ha inngått som en viktig del av kunnskapsgrunnlaget om friluftslivet i verneområdet. Kartleggingen er gjennomført i de berørte kommuner, etter Miljødirektoratets metodikk og er delfinansiert av Miljødirektoratet.
- Det aller meste av det foreslåtte verneområdet inngår i Oslo kommunes skoger. Dagens forvaltningsregime inklusive mål og retningslinjer burde vært beskrevet og vurdert opp mot den foreslåtte verneplanen, som et dokument å se til i utformingen av ny forvaltningspraksis.
- Det må legges opp til en regelmessig evaluering av vernets virkninger for naturmangfold, naturopplevelse, friluftsliv, idrett og folkehelse.

Med vennlig hilsen

Reidun Bolsø
Generalsekretær

Hans-Petter Aas

5

Styreleder

Johan Hval (fagsjef)